

Upprättat av: Christina
Nyström, Anna Goldie, Anna
Boström, Anneli Normann,
Göran Brulin, Isaac Karlsson

Tema: Digitalisering - Underlag till ERUF 2020+

Regeringens ambition är att **Sverige ska bli bäst på att tillvarata digitaliseringens möjligheter**¹. Digitalisering är en betydande förändringsfaktor, som kommer att påverka alla företag oavsett bransch och verksamhet. Digitalisering och nya tekniska landvinningar, och den strukturomvandling i näringslivet som dessa förväntas medföra, skapar möjligheter för framväxten av nya företag men ställer också krav på existerande företag att kontinuerligt förnya sig. Såväl digitaliseringens möjligheter som dess utmaningar behöver hanteras, eftersom det kommer innebära att vissa företag inte kommer vara tillräckligt konkurrenskraftiga över tid. Hos regionalt utvecklingsansvariga och företagsfrämjande aktörer behöver det finnas god kompetens och förmåga att kontinuerligt utveckla näringslivets förutsättningar, för att stödja ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Utifrån Tillväxtverkets övergripande mål *Hållbar tillväxt och fler växande företag i alla delar av Sverige* och myndighetens ansvarsområden bör fokus i utformandet av insatser i en kommande programperiod vara att säkerställa att digitaliseringens möjligheter kommer företagen till del. Digitalisering kan hjälpa företag att expandera sin verksamhet genom att identifiera kompletterande kunderbidanden eller genom att utveckla helt nya lösningar på befintligt eller nya kunders behov, och bidra till att företagen kan växa på en internationell marknad. Insatser för att ytterligare stärka digitaliseringen av näringslivet kan ske genom att rikta in sig på följande:

1. **Stärkt kapacitet och kompetens** i det företagsfrämjande systemet (på regional/lokal nivå)
2. **Höjd kunskap om och användning av** digital teknik i företag

Genom att företag i större utsträckning nyttjar digital teknik, inte endast för effektivisering utan i verksamhets- och produktutveckling, stärks deras internationella konkurrenskraft. Båda typer av ovan föreslagna insatser bidrar till att stärka företagets konkurrenskraft, genom insatser direkt till företag och genom insatser som riktar sig till det företagsfrämjande systemet, och därmed i förlängningen till de företag som har behov av rådgivning och coaching från aktörer i systemet.² God rådgivning förutsätter att det finns regional kompetens i det företagsfrämjande systemet med kunskap om digitaliseringens möjligheter och hur man kan stödja företagen i deras omställning. Mot bakgrund av att förutsättningarna ser olika ut i olika delar av landet i termer av kapacitet och kompetens inom digitalisering, bedömer Tillväxtverket att det finns ett fortsatt behov av nationell samordning för att sprida goda exempel och för att stödja

¹ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringspolitik/>

² Dessa typer av insatser ligger i linje med de insatsområden som identifierades i Tillväxtverkets rapport 0217 – *Insatser för digitalisering av företag*: 1) Insatser för att främja ökad grad av digitalisering hos företag; 2) Utveckling av olika typer av digitala tjänster riktade till företag; och 3) Insatser för att främja digital kompetens hos arbetskraften.

utvecklingen regionalt.

I innevarande programperiod har fokus för sammanhållningspolitiken inom temat digitalisering framför allt rört utbyggnad av bredbandsinfrastruktur. Endast en mindre del av medlen inom *TO2 Bredband och IKT* har gått till projekt där syftet varit ökad kunskap eller nya tjänster inom digitalisering (en övergripande bild av vilka dessa typer av digitaliseringsprojekt som beviljats medel är, återfinns i **appendix**). Inför en kommande period bör därför fokus skifta mot att nyttja de möjligheter som den utbyggda infrastrukturen medför. PTS har i en skrivelse uttalat intresse för det framtida ansvaret för bredbandsutbyggnad efter 2020³. För att främja rättssäkerhet och förutsebarhet, anser PTS att det endast bör finnas ett statligt stöd för bredbandsutbyggnad. Den löpande utvärdering som Jordbruksverket och Tillväxtverket gör med PTS som expertmyndighet och SLU som utvärderare motsäger inte denna slutsats på något sätt, tvärtom.⁴ Vad gäller frågan om framtida bredbandsutbyggnad, ställer sig Tillväxtverket positivt till det förslag som lämnats av PTS gällande att stödet för detta bör ligga utanför Landsbygdsprogrammet och ERUF för att istället administreras av en myndighet, PTS.

Förslag på inriktning på framtida ERUF-satsningar

1. Stärkt kapacitet och kompetens i det (regionala) företagsfrämjande systemet

Tillväxtverket bedömer att det finns ett fortsatt behov av att utveckla kompetensen och kapaciteten bland offentliga aktörer. Det finns en god kompetens om digitalisering hos privata aktörer men den är svagare i främjarsystemet eftersom rådgivningsverksamhet främst har byggts upp kring andra, mer traditionella frågor, såsom att ta fram en bra affärsplan, jobba med en affärsidé eller innovationsrådgivning.

Således finns ett fortsatt behov av nationell samordning så att företag oavsett region ska kunna få kvalificerad rådgivning inom digitalisering. Med vissa undantag finns relativt låg kapacitet regionalt att främja företagets digitalisering. Behovet av nationellt stöd kan vara nödvändigt inte minst i små regioner med förhållandevis mindre egen kapacitet att ta sig an digitalisering. Här kan en nationell myndighet bidra genom att understödja och koordinera digitaliseringsaktiviteter, skapa mötesplatser för att utbyta erfarenheter och genom att ta en samordnande roll. Det är viktigt att fortsätta arbetet med att sprida lärdomar och goda exempel och identifiera och utveckla koncept som kan skalas upp. Den pågående utvärderingen av digitalisering (ERUF-projekt inom TO2 och TO3 samt *Kickstart*) kommer att kunna ge ytterligare insikter om hur näringslivets digitalisering kan främjas. Resultaten av utvärderingen kan bidra till att utveckla ett ramverk för hur ett bra digitaliseringsprojekt ska sättas upp. Utvärderingen kan bl.a. ge svar på:

- Vad har fungerat och inte fungerat?
- Framgångsfaktorer respektive fallgropar?
- Checklista för bedömning av projektansökningar?
- Hur sätta samman projekt och vilka förutsättningar är nödvändiga för projekt som ger bestående effekter?
- Vilka är "rätt" projektägare?
- I vilken utsträckning ska fokus vara att utveckla befintliga vs hitta nya

³ Post- och Telestyrelsen, *Framtida stödinsatser på bredbandsområdet*, Dnr 17-6893.

⁴ Jordbruksverket, *Om förutsättningarna för utvärdering av resultat och effekter av bredbandsstöd i Sverige*, UTV17:1. **Kommentar:** avstämt med PTS/Maria Wahlberg Sörman; Detta med förbehåll att det skjuts till nationella medel, men någon sådan indikation från regeringen har inte funnits än så länge.

projektägare (inarbetade vs. nytänkande)?

Det behövs också kompetenshöjande insatser riktade till regionala aktörer i främjarsystemet. Detta skulle kunna ske genom exempelvis:

- Fokusera på regionalt utvecklingsansvariga aktörer
- Hitta samarbeten med ESF (gällande arbetssätt)
- Finansiera regionala utbildningsprogram i samverkan med svenska ESF rådet; fokus på kompetenshöjande insatser och koppla ihop ERUF med ESI (ESF/Landsbygdsprogrammet) med syfte att höja individens kompetens och ge ökade kunskaper inom digital affärs/verksamhetsutveckling
- Nyttja regional samlokalisering med ESF

Regionalt utvecklingsansvariga aktörer är viktiga motparter, då det är de som idag driver flera projekt inom digitalisering. Givet detta, behöver Tillväxtverket fundera på hur vi kan stärka vår kapacitet att vara ett stöd till regionalt utvecklingsansvariga aktörer i att ta fram digitaliseringsprojekt:

- Ska Tillväxtverket bli mer aktiv i rådgivning kring tjänster/framtagande av projekt?

Ytterligare ett möjligt område för insatser inom ERUF är ökad harmonisering mellan kommuner och/eller regioner i att utveckla digitala tjänster och förenkla för företag med hjälp av digitalisering (exempelvis olika ansökningsförfaranden). Förenklingsspåret är särskilt viktigt för mindre kommuner som har begränsade resurser. I sammanhanget behöver skalbarhet till nationell nivå beaktas för att möjliggöra en bredare användning av de satsningar som görs.

När landsting blir regionalt utvecklingsansvariga, kan behov uppstå att finansiera olika typer av nätverk, exempelvis av övergripande karaktär på temat digitalisering för tjänstemän/beslutsfattare, eller utifrån tematik (inom landstingens olika verksamhetsområden). Här skulle möjligen ERUF-satsningar kunna ligga, även om Tillväxtverket främst bör fokusera på insatser som riktar sig direkt eller indirekt till det företagsfrämjande systemet.

Det kommer att finnas ett stort behov av digitala samhällstjänster, där offentlig sektors behov möter företagets lösningar på digitala tjänster till medborgare. Till detta finns också behovet av att fortsätta utveckla digitala tjänster som riktar sig till företag, av typen *verksam.se* eller digital handläggning, såsom exempelvis Serverat. Även att tillgängliggöra offentliga data, för att användas av företag för innovation, att utveckla nya tjänster och varor, etc. bör understödjas.

- Hur kan digitalisering användas för att understödja andra prioriterade teman (innovation, klimat, etc.)?

Under detta insatsområde kan också rymmas initiativ för att öka den digitala delaktigheten så att företag och medborgare ska bli mer digitala, däribland den kompetenshöjande aspekten, för att därigenom överbrygga den digitala klyftan.

2. Höja företagets kompetens inom digitalisering och stöd till användning av digital teknik

Syftet med satsningar inom ERUF är att stärka företagets konkurrenskraft och stödja omställning genom digitalisering och automatisering, där främsta fokus även fortsatt bör vara små och medelstora företag. Det kan rikta sig till företag som har digitalisering som bärande idé men också till de företag som inte har det som en bärande del av sin verksamhet, men som kan gynnas av en ökad digitalisering, genom att hitta nya

marknader, tjänsteerbjudanden eller nya kunder. Men då riktar vi oss mot olika målgrupper och behöver jobba på olika sätt för att nå önskade effekter. Projekten kan som ett första steg syfta till **ökad insikt** om digitaliseringens möjligheter och rikta sig till många företag. I en förlängning bör det även finnas projekt som leder till **stärkt förmåga hos företagen** att agera.

Ökad insikt: Digitaliseringskompetens

I detta ryms finansiering av projekt som syftar till att öka förståelsen hos företag om vad digitalisering kan innebära, såsom rådgivningsinsatser för att höja den digitala förståelsen i företag. Det skulle också kunna handla om kunskapshöjande/kompetensutvecklande satsningar. Utifrån Tillväxtverkets erfarenheter skulle framtida satsningar kunna innefatta:

- Bygga vidare på erfarenheterna från:
 - *Kickstart* (eg. coaching/ rådgivning/ workshops i grupp som har en tydlig branschspecifik koppling) och utveckla dessa i samarbete med branschorganisationer;
 - övriga projekt inom *Digitaliseringslyftet* (där företagen kunnat få individuell rådgivning och coaching).
- *Kickstart* ger inspiration och är en viktig insats men många företag är sedan i behov av mer konkret individuell rådgivning, utifrån det egna företagets specifika kontext. En stor utmaning i mötet med företag som söker affärsutvecklingscheckar är att det nästan aldrig finns någon aktör som företagen kan hänvisas till för rådgivning (finns i stort sett bara för industriföretagen). Våra erfarenheter visar att företagen behöver stöd i vilka prioriteringar de behöver göra, vilka tekniska lösningar som finns, och vad olika alternativ skulle innebära för deras verksamheter.
- Regionala utvecklingsaktörer får stöd i att genomföra workshops utifrån sin regions specifika behov; Identifiera vilka regionala utmaningar som kan hanteras genom digitalisering vilket skapar förutsättningar för ett större regionalt ägarskap.
- I större utsträckning nyttja ERUF:s förstudiemedel som "experimentlåda" (med större fokus på praktiska projekt/aktiviteter) istället för "teoretiska" rapporter som också kan medfinansieras med nationella medel.
- *Verksamt.se* – arbeta vidare med att förenkla för företag med hjälp av digitalisering.
- Stöd till kompetensutveckling och vidareutbildning.

Stärkt förmåga: Stöd till företag

Tillväxtverket tycker att det vore önskvärt om ERUF gav möjligheten att finansiera stöd till företag att agera på ökad kunskap och insikt i digitaliseringens möjligheter, och därigenom kunna ta steget vidare i sin digitaliseringsresa. Med en förstärkning av medel till exempelvis affärsutvecklingscheckar med finansiering från ERUF kan fler företag/en större bredd av företag än idag ges möjlighet att påbörja eller vidareutveckla digitaliseringen av sin verksamhet.

- Stöd som riktar sig direkt till företag (av typen checkar som idag finns i nationella satsningar) som ett sätt för företaget att ta ytterligare steg i företagets digitalisering. Detta ska syfta till att företagen går från kunskap och insikt om vad digitalisering skulle kunna innebära för möjligheter i det egna företaget till att faktiskt ställa om, bidra till förändrad förmåga och till att utveckla verksamheten.
- Möjlighet att inom ERUF ge stöd direkt till företag (av typen digitaliseringscheckar) då en omställning kanske kräver större belopp än vad våra nationella

checkar tillåter. Hur förhåller detta sig till regler avseende statsstöd/de minimis?

Ett förslag till hur insatser inom digitalisering kan sorteras

I EU-kommissionens förslag till nästa långtidsbudget föreslås nedskärningar inom strukturfonderna om ca fem procent. Dock presenteras ett nytt digitaliseringsprogram, *Digital Europe Programme*. Enligt Kommissionen kommer det inom detta program rymmas bl.a. satsningar inom cybersäkerhet⁵. I sammanhanget kan finnas behov av ytterligare insatser för ökad cybersäkerhet och skydd mot attacker och att arbeta brottsförebyggande, främja till ett höjt säkerhetsmedvetande och bättre kompetens av aspekter av digitalisering rörande exempelvis integritetsfrågor. Möjligen skulle ERUF-medel också kunna användas för insatser syftande till att stärka kompetensen inom dessa frågor.

Matrisen nedan kan tjäna för att sortera hur olika digitaliseringssatsningar kan finansieras.

Finansieringskälla	ERUF	Digital Europe Programme	Nationella medel
Stärkt kapacitet och kompetens <ol style="list-style-type: none"> 1. Regionala främjarsystemet 2. Regionalt utvecklingsansvariga 3. Digitala samhällstjänster . . 			
Kunskap och användning i SMF <ol style="list-style-type: none"> 1. Digitaliseringskompetens 2. Stöd till företag . . 			

⁵ The Commission proposes to create a new Digital Europe programme with an overall budget of €9.2 billion to shape and support the digital transformation of Europe's society and economy. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-digital-transformation-may2018_en.pdf

Appendix

En kategorisering av digitaliseringsprojekt har gjorts inom ramen för det tematiska kunskapsstödet för *TO2 Hållbara transporter, IKT och bredband*. Denna ger inte en fullständig bild, men kan ge en indikation på inom vilka områden behoven finns. Kategoriseringen av digitaliseringsinsatser, när fysiska investeringar i bredbandsutbyggnad räknats bort, visar följande:

Insatsområde (uppgifter från höst 2017)	Andel av totalt beviljade medel	Andel av totalt antal projekt
Utveckla av nya tjänster inom offentlig verksamhet	10 %	13 %
Utarbeta en ny produkt eller tjänst genom digitaliseringens möjligheter	23 %	24 %
En ny process inom företaget – insatser för effektivisering i befintliga företag med hjälp av digitalisering	41 %	24%
Kunskapsprojekt -- utveckla eller presentera kunskap om digitaliseringens möjligheter inom såväl privat som offentlig verksamhet	22 %	30%
Digital kompetens – kompetensförsörjningsfrågor	4%	9%